

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Декан факультету
педагогіки і психології
_____ Т.О. Олефіренко

«08» вересня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни
«СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ»

освітнього рівня бакалавра (1.10)
галузі знань 01 Освіта
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Шифр за навчальним планом СВ05

Київ – 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми, затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова « » року, протокол №

Розробник програми: Поліщук К.М., старший викладач

Затверджено на засіданні кафедри
педагогіки і психології дошкільної освіти
«30» серпня 2021 р., протокол №1

Завідувач кафедри

проф. Цветкова Г.Г.

I. Опис навчальної дисципліни

Шифр дисципліни _____ **СВ05** _____

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 01 Освіта (шифр, назва)	Кількість кредитів – 3 ЄКТС	Методи навчання 1) Лекції. Семінарські заняття 2) Телекомунікаційне навчання студента з викладачем Google meet; 3) Використання мультимедійних освітніх засобів в процесі самонавчання (друковані, аудіо -, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж) середовище Moodle. https://moodle.npu.edu.ua/course/view.php?id=2973 Форми поточного контролю- усне опитування, виконання завдань, Форма підсумкового контролю Екзамен (тести в системі Moodle)
Спеціальність (код, назва) 012 Дошкільна Освіта	Загальна кількість годин 120 <i>Денна</i> - <i>Заочна</i> 90	
Освітній рівень (бакалавр) Бакалавр	Лекції: - 6 Семінарські (практичні) заняття:	
Статус дисципліни (Нормативна) Нормативна	- 8	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом 3 (2018)	- - Індивідуальна робота:	
Семестр V- VI (заочна форма)	- - Самостійна робота:	
Тижневе навантаження (год.) - аудиторне: 2 год. - самостійна робота	- 106 Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:	
Мова навчання– українська	1/7	
Передумови навчання педагогіка дошкільна, психологія дитяча		

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Сучасні технології в дошкільній освіті» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня «бакалавр» галузі знань 01 «Освіта», спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні інноваційні технології в дошкільній освіті, їх змістове та методичне забезпечення, алгоритм впровадження в практику роботи сучасного закладу дошкільної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальний курс «Сучасні технології в дошкільній освіті» має тісні зв'язки з методологією педагогіки, дошкільної педагогіки, дитячої психології.

II. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні технології в дошкільній освіті» є засвоєння студентами знань про загальні засади педагогічної інноватики, сутність педагогічної технології, особливості інноваційної діяльності педагога, найпоширеніші у дошкільній освіті інноваційні педагогічні технології.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сучасні технології в дошкільній освіті»:

- 1) ознайомити студентів з інноваційними педагогічними технологіями та інноваційними методами роботи з дітьми дошкільного віку в умовах ЗДО;
- 2) сформувати в них практичні вміння здійснення інноваційної педагогічної діяльності у різноманітних концептуальних системах.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№	Результати навчання	Компетентності
	ПР-09. Розуміти історію та закономірності розвитку дошкільної освіти. Аналізувати педагогічні системи минулого та творчо трансформувати їх потенціал у сучасній освітній простір закладу дошкільної освіти.	КЗ-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
	ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.	КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.
	ПР-18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного,	КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової

пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.	підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної програми відводиться 4 кредити ЄКТС 120 годин.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	п	Лаб	Інд	с.р.		Л	П	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Системні інноваційні педагогічні технології												
Тема 1. Сутність та особливості педагогічної технології.	-	-	-	-	-	-	12	2	-			10
Тема 2. «Будинок вільної дитини» М. Монтессорі та Вальдорфська педагогіка Р. Штейнера.	-	-	-	-	-	-	34	2	2			30
Разом за змістовим модулем 1	-	-	-	-	-	-	46	4	2	-	-	40
Змістовий модуль 2. Локальні та модульні педагогічні технології												
Тема 1. Особливості технології ТРВЗ у роботі з дітьми дошкільного віку.	-	-	-	-	-	-	37	2	2			33
Тема 2. Технологія психолого-педагогічного проектування Т.Піроженко	-	-	-	-	-	-	37	2	4			33

Разом за змістовим модулем 2	-	-	-	-	-	-	74	4				
Усього годин	-	-	-	-	-	-	120	8	8			106

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їхній зміст	К-сть годин	
		Всього	У т.ч. лекцій
	<u>Змістовий модуль I</u> СИСТЕМНІ ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ	46	4
1.1	<i>Тема 1. Сутність та особливості педагогічної технології.</i> Предмет і завдання курсу. Зв'язок курсу з іншими дисциплінами. Поняття «педагогічна технологія». Етапи становлення нової педагогічної технології. Характеристика структурних компонентів педагогічної технології. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 1, 2 електронні ресурси: 4		2
1.2	<i>Тема 2. «Будинок вільної дитини» М. Монтесорі та Вальдорфська педагогіка Р. Штейнера.</i> Концептуальна основа педагогічної системи М.Монтесорі. Зміст та організація роботи з дітьми дошкільного віку за матеріалами М.Монтесорі. Р.Штайнер та його концепція розвитку особистості. Особливості становлення Вальдорфської педагогіки як інноваційної технології в умовах сьогодення. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 3, 4, 5, 9 електронні ресурси: 8,9,11,14		2
	Змістовий модуль II. ЛОКАЛЬНІ ТА МОДУЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ	74	4

2.1	Тема 1. Особливості технології ТРВЗ у роботі з дітьми дошкільного віку. Теорія розвитку творчої особистості та її походження. Принципи ТРВЗ для дітей дошкільного віку. Методи ТРВЗ (метод фокальних об'єктів, метод мозкового штурму, метод синектики, метод моделювання маленькими чоловічками) у роботі з дошкільниками. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: базова: 1, 10 електронні ресурси: 6		2
2.2	Тема 2. Технологія психолого-педагогічного проектування Т.Піроженко. Основні психолого-педагогічні позиції П-3. «Радість розвитку» та її методичне забезпечення. Форми роботи з дітьми дошкільного віку. Етапи проектування та особливості їх реалізації у закладі дошкільної освіти. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> Література: електронні ресурси: 16,17		2

4.2. Плани семінарських, практичних і лабораторних занять

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття №1

Авторські технології навчання та виховання

1. Технології раннього навчання Г. Домана.
2. Технологія раннього навчання читанню М. Зайцева.
3. Технологія фізичного виховання М. Єфименка

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:
базова: 1, 6,7, 11,
електронні ресурси: 13

Практичне заняття №2

Технологія Лего-конструювання «Навчання через дію».

1. Концептуальна основа технології.
2. Особливості конструкторів «Лего» для дітей дошкільного віку та алгоритм роботи з ними.

3.Можливості використання Лего-технології у роботі з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

електронні ресурси: 7

Практичне заняття №3

Технологія формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт».

1. STREAM-освіта для дітей дошкільного віку.
2. Авторський підхід К.Крутії.
- 3.Алгоритм і специфіка впровадження технології у роботу ЗДО.

Рекомендовані інформаційні джерела:

Література:

електронні ресурси: 15

Практичне заняття № 4

Локальні та модульні педагогічні технології

Підготувати інформаційне повідомлення на тему (за вибором студента):

- 1.Технологія раннього навчання читанню М. Зайцева.
- 2.Технологія раннього навчання читанню Л.Шелестової.
- 3.Технологія фізичного виховання М. Єфименка.
- 4.Палички Кюізенера у роботі з дошкільниками.
- 5.Технологія «Логічні блоки Дьенеша».
- 6.Розвиток уяви та зв'язного мовлення за допомогою "Карти Проппо".
- 7.Технологія "Казкові лабіринти гри" В.В.Воскобовича.

Література за вибором студента.

4.3 Організація самостійної роботи студентів

№ з\п	Зміст завдань для самостійної роботи	Кількість годин	Форма Звітності	Рекомендовані інформаційні джерела
Змістовий модуль № 1 СИСТЕМНІ ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ				
1.	Опрацювання додаткового навчального матеріалу за темою лекції	10	Конспект	1, 10
2.	Підготовка інформаційного повідомлення на тему: «Технології раннього навчання Г. Домана», «Технологія раннього навчання читанню	30	Реферативне повідомлення	Література базова: 1, 6,7, 11; електронні ресурси: 13;

	М. Зайцева», «Технологія фізичного виховання М. Єфименка».			за вибором студента.
Змістовий модуль № 2 ЛОКАЛЬНІ ТА МОДУЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ				
1	Підготовка інформаційного повідомлення на тему: палички Кюізенера у роботі з дошкільниками, технологія «Логічні блоки Дьенеша», виховання за принципами Б.і О.Нікітіних.	33	Реферативне повідомлення	Базова література: 1, за вибором студента
2	Підготовка інформаційного повідомлення на тему: розвиток уяви та зв'язного мовлення за допомогою "Карти Проппо", технологія раннього навчання читанню Л.Шелестової, технологія "Казкові лабіринти гри" В.В.Воскобовича.	33	Реферативне повідомлення	Базова література: 1, за вибором студента

Для самостійної роботи студентів пропонується підготовка рефератів із подальшим їх захистом.

Захист реферативного повідомлення відбувається з урахуванням таких основних критеріїв:

- 1) наявність правильно оформленої реферативної роботи (не менше 2 і до 5 сторінок друкованого тексту);
- 2) усний виступ студента за темою реферату, який має презентувати результати реферативного дослідження (тривалість виступу $\approx 3 - 4$ хв.);
- 3) колективне обговорення виступу з визначенням позитивного та негативного у роботі, на основі якого й оцінюється реферат.

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю

Семинарські заняття передбачають відповіді студентів на поставлені питання, що стосуються найважливіших аспектів сучасних технологій розвитку і виховання дітей дошкільного віку та педагогічних умов їх впровадження в освітній процес ЗДО. При оцінюванні знань студентів застосовуються такі види контролю: поточний контроль (опитування, дискусії, заслуховування фіксованих виступів, обговорення рефератів з проблематики семінарських занять); рубіжний контроль (контрольна робота або тестування з окремих тем програми на завершення вивчення певного змістового модуля).

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Для підсумкового оцінювання знань студентів проводиться екзамен (у тестовій формі).

Орієнтовний перелік питань для підготовки до екзамену

1. Охарактеризуйте етапи становлення нової технологій в освіті.
2. Розкрийте поняття «педагогічна технологія».
3. Розкрийте сутність та особливості педагогічної технології.
4. Опишіть головні структурні компоненти педагогічної технології.
5. Вкажіть ознаки класифікації педагогічних технологій.
6. Дайте класифікацію педагогічних технологій за різними ознаками.
7. Розкрийте філософські основи технології «Будинок вільної дитини».
8. Розкрийте концептуальні основи технології Р. Штейнера.
9. Дайте характеристику філософському підґрунтю педагогічної технології «Вальдорфська педагогіка».
10. Визначте особливості змісту педагогічної технології «Будинок вільної дитини».
11. Визначте особливості змісту педагогічної технології «Вальдорфської педагогіки».
12. Концептуальні засади та особливості змісту технології навчання читання М. Зайцева.
13. Дайте характеристику змісту технології навчання математики за М. Зайцевим.
14. Розкрийте концептуальні засади раннього навчання за Г. Доманом.
15. Особливості змісту технології раннього навчання читання Г. Домана.
16. Визначте особливості технології «Формування енциклопедичних знань» Г. Домана
17. Охарактеризуйте концептуальні засади технології фізичного виховання дітей М. Єфименка.
18. Розкрийте особливості змісту технології фізичного виховання дітей М. Єфименка.
19. Охарактеризуйте концептуальні засади технології Г. Альтшуллера.
20. Дайте характеристику змісту технології ТРВЗ.
21. Опишіть основні методи роботи з дітьми дошкільного віку за технологією ТРВЗ.
22. Лего-конструювання як педагогічна технологія.
23. Алгоритм впровадження технології Лего-конструювання у ЗДО.
24. Концептуальна основа технології Лего-конструювання «Навчання через дію».
25. Технологія психолого-педагогічного проектування Т. Піроженко.
26. Дайте характеристику технології П-3.
27. Розкрийте рівні функціонування педагогічної технології.
28. Розкрийте принципи виховання «по Нікітінськи».
29. Використання розвиваючих ігор в роботі з дітьми в умовах сім'ї (за Нікітіними)
30. Дайте характеристику технології формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт»

31. Розкрийте концептуальні засади технології формування культури інженерного мислення в дошкільників.
32. Особливості роботи з технологією «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт».
33. Технологія «Логічні блоки Дьенеша».
34. Розвиток уяви та зв'язного мовлення за допомогою "Карти Проппо".
35. Технологія "Казкові лабіринти гри" В.В.Воскобовича.
36. Палички Кюізенера у роботі з дошкільниками.
37. Технологія раннього навчання читанню Л.Шелестової.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Контроль успішності студентів із урахуванням поточного і підсумкового оцінювання проводиться відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види і терміни контролю. **Підсумковий рейтинговий бал** складається з **суми семестрових рейтингових балів**.

Поточна успішність з дисципліни оцінюється від 0 до 100 балів включно і розподіляється наступним чином: відповіді на семінарських заняттях – 60 балів, екзамен - 40 балів.

Шкала оцінювання поточного контролю

1. Відповідь студента на практичному занятті оцінюється:

0 балів – відповідь відсутня.

1 бал – відповідь частково правильна, але студент допускається значної кількості грубих помилок.

2 бали – відповідь студента частково правильна, але допускаються значні помилки.

3 бали – відповідь правильна, неповна, допускаються незначні помилки.

4 бали – відповідь правильна, неповна, студент не допускається помилок.

5 балів – відповідь правильна, повна, без помилок.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (реферату)

0 - 2 бали – завдання виконане частково (тема розкрита не повністю, відсутня презентація, оформлення не відповідає вимогам).

3 - 4 бали – завдання виконане частково (тема розкрита повністю, відсутня презентація, оформлення не відповідає вимогам).

5 - 6 балів – завдання виконане частково (тема розкрита повністю, презентація частково супроводжує зміст доповіді, оформлення відповідає вимогам).

7 - 8 балів - завдання виконане частково (тема розкрита повністю, презентація повністю супроводжує зміст доповіді, оформлення відповідає вимогам).

9 - 10 балів - завдання виконане повністю (тема розкрита повністю, презентація повністю супроводжує зміст доповіді, оформлення відповідає вимогам).

**Шкала оцінювання результатів ПОТОЧНИХ (СЕМЕСТРОВИХ)
видів навчальної діяльності: національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для оцінювання результатів поточних (семестрових) видів навчальної діяльності
54-60	A	відмінно
48-53	B	добре
42-47	C	
39-41	D	
36-38	E	задовільно
21-35	FX	незадовільно з можливістю повторного виконання окремих видів навчальної діяльності
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

**Шкала оцінювання результатів ЕКЗАМЕНУ:
національна та ECTS**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
36-40	A	відмінно
32-35	B	добре
28-31	C	
26-27	D	
24-25	E	задовільно
14-23	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

0-13	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні та творчому використанні набутих знань та умінь, за виконання завдань у повному обсязі.
Добре	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань; за виконання завдань у достатньому обсязі.
Задовільно	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань.
Незадовільно	ставиться студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмного матеріалу поверхнева, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет

	ВИБЧЕННЯ.

VI. Навчально-методична карта дисципліни «Сучасні технології в дошкільній освіті»

Всього 120 год., лекції – 8 год., семінарські – 6 год., самостійна робота – 106 год., форма контролю – екзамен

Модулі	Модуль I		Модуль II				
Лекції	1	2	5	6	7	8	
Теорет. розділи	Змістовий модуль 1. СИСТЕМНІ ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ		Змістовий модуль 2. ЛОКАЛЬНІ ТА МОДУЛЬНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ				
Теми лекцій	Тема 1. Сутність та особливості педагогічної технології.		Тема 2. «Будинок вільної дитини» М. Монтесорі та Вальдорфска педагогіка Р. Штейнера.		Тема 1. Особливості технології ТРВЗ у роботі з дітьми дошкільного віку.		Тема 2. Технологія психолого-педагогічного проектування Т.Піроженко.
Теми семінарських занять	1. Авторські технології навчання та виховання		Технологія Лего-конструювання «Навчання через дію».		Технологія формування культури інженерного мислення в дошкільників «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт».		Локальні та модульні технології

Самостійна робота	Реферативне повідомлення «Технології раннього навчання Г. Домана», «Технологія раннього навчання читанню М. Зайцева», «Технологія фізичного виховання М. Єфименка».	Підготовка реферативного повідомлення палички Кюізенера у роботі з дошкільниками, технологія «Логічні блоки Дьенеша», виховання за принципами Б.і О.Нікітіних. розвиток уяви та зв'язного мовлення за допомогою "Карти Проппо", технологія раннього навчання читанню Л.Шелестової, технологія "Казкові лабіринти гри" В.В.Воскобовича.
Екзамен (40 б)		

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні джерела

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології /І.Дичківська/ К.,Академвидав, 2004 <https://eltutor.at.ua/Podskazki/Dychkivska.pdf>
2. К.Крутії «Сучасні інноваційні технології в дошкільній освіті Європи» (відео лекція) <http://ukrdeti.com/seminar-prof-katerini-krutij-oglyad-suchasnix-innovacijnix-metodik-yaki-zaprovadzheno-v-yevrosoyuzi-dlya-roboti-z-doshkilnikami-2/>
3. Воспитание чувств у детей по методу Марии Монтессори : дидактический материал / сост. и ред. З. Н. Борисова, Р. А. Семерникова. – К. : ВИПОЛ, 1995. – 132 с.
4. Грюнелиус Э. Вальдорфский детский сад: Воспитание детей младшего возраста / Э. Грюнелиус / пер. с нем. – М. : Парсифаль, 1992. – 48 с.
5. Дичковская И. Н. Воспитание для жизни: образовательная система М. Монтессори / И. Н. Дичковская, Т. И. Пониманская. – М., 1996. – 115 с.
6. Доман Г. Дошкольное обучение ребенка (Как дать ребенку энциклопедические знания, как обучить ребенка математике, как научить ребенка читать) / Г. Доман / пер. с англ. – М., 1995. – 150 с.
7. Зайцев Н. А. Письмо. Чтение. Счет. / Н. А. Зайцев. – СПб., 1997. – 328 с.
8. Ионова Е. Н. Вальдорфская педагогика: теоретико-методологические аспекты / Е. Н. Ионова. – Харьков, 1997. – 300 с.
9. Монтессори М. Метод научной педагогики, применяемый к детскому воспитанию в Домах ребенка / М. Монтессори. – М., 1993. – 168 с.
10. Попова О. В. Становлення і розвиток інноваційних педагогічних ідей в Україні у ХХ столітті / О. В. Попова. – Харків, 2001. – 256 с.
11. Театр фізичного виховання та оздоровлення дошкільнят: Авторський стиль роботи : методичні рекомендації / авт.-укл. М. М. Єфименко. – К.,1995. – 40 с.
12. . Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навч. посіб. / упоряд. : З. Н. Борисова, В. У. Кузьменко ; за заг. ред. З. Н. Борисової. – К. : Вища школа, 2004. – 511 с.
13. Штейнер Р. Воспитание ребенка с точки зрения духовной науки. / Р. Штейнер / пер. с нем. – М., 1993. – 40 с.

Додаткова література

1. Єфименко М. За принципом «Не зашкодь!» / М. Єфименко // Дошкільне виховання. – 1999. – № 7. – С. 19.
2. Уявлення про інтелект дитини варто змінити: Методика Зайцева // Освіта. – 1994. – № 78-79. – С. 9.
3. Фурман А. В. Методологічний аналіз систем розвивального навчання / А. В. Фурман // Педагогіка і психологія. – 1995. – С. 7-12.

Інформаційні джерела

1. www.nbu.gov.ua – Національна бібліотека імені В.І.Вернадського.
2. www.gntb.gov.ua - Державна науково-технічна бібліотека України.
3. www.elib.org.ua - Цифрова бібліотека України.
4. www.gnpbu.ru – Российская педагогическая библиотека им.К.Д.Ушинского.
5. www.pedlib.ru – Електронна педагогічна бібліотека.
6. www.psylib.kiev.ua - Психологічна бібліотека.
7. <https://doshkilyavasilkiv.jimdo.com> › app › download › ЛЕГО
8. www.kievmontessori.com.ua/
9. www.planetamontessori.com.ua
10. www.montessorivlad.ru/metod.html
11. montessori.magichild.ru/st/st2.htm
12. www.clevert toys.com.ua/.../metodika_domana
13. masik.tv/tag/metodika-domana/
14. waldorf-school.kiev.ua/ waldorf.kiev.ua/
15. <http://ukrdeti.com/wp-content/uploads/2019/07/%D0%90%D0%BB%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BC-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80-STREAM-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8.pdf>
16. <https://www.slideshare.net/ippo-kubg/ss-33210122>
17. <https://vseosvita.ua/library/osvitnij-proekt-tehnologia-proektuvanna-ak-onovlenna-sistemi-osvitnogo-procesu-v-dnz-10807.html>